

Krenimo na pravo pot!

Anton Perčič, predsednik Kmetijske zbornice v Ljubljani je v zadnji številki »Kmetijskih novic« napisal naslednji tehtni sestavek:

Zahvalna nedelja je mejnik v kmečkem življenju. Ta dan se zahvalimo Bogu za prejete darove, ki nam jih je čez leto naklonil.

Prav je, da se vprašamo ob tej priliki, kako nam je bila mati narava naklonjena. Letina je bila zadovoljiva. Razen ajde so bili še vsi pridelki kolikor toliko dobri. Celotna letina je dosegla nekako povprečje. Posebej moramo poudariti, da ni bilo nikakih večjih vremenskih nevarnosti, kot so toča, poplava ali suša. Tudi sadni pridelek je bil kar lep, zlasti v nekaterih krajih.

Ker živimo v vojni, je bolj ko kdaj koli potrebno, da se ves pridelek čim bolj gospodarsko izkoristi. Nihče nima pravice, da bi s svojimi pridelki gospodaril tjavdan in jih po svoje izrabljali, preden je prehrana vseh zagotovljena.

Kot važen prinos k prehrani je v vojnem času tudi sadje, ki ga je letos, hvala Bogu, precej. Prevod ga je nakupil precejšnje množine. Moramo priznati, da so naši pridelovalci pri tej akciji pokazali znatno razumevanje. Mnogi izmed njih so sadja precej posušili ali predelali v sadni most in kis.

Pribiti pa moramo, da so se nekateri pridelovalci (v nekaterih primerih tudi sadni spekulant) z vsem ognjem vrgli na žganjekuho. Če vprašate, zakaj kuhajo, vam poreko, da zaradi slabega blaga, ki ni za drugo porabo. Toda žganja iz tega slabega pridelka je za čuda mnogo.

Ako se malo pobliže zanimamo za to stvar, vidimo, da je resnica druga. Zaradi visoke cene (liter je 400—500 lir) se danes kuha žganje že iz najboljšega sadja — iz čisto preprostega razloga, ker to bolj nese.

Najhuje pa je to, da v nekaterih krajih kuhajo žganje tudi iz pese, krompirja in žita. Tako ravnanje moramo v današnjih časih imenovati že zločin nad narodom. Spričo tolike lažne ljudske množice se to nikakor ne da opravičiti. Zato napovemo boj alkoholizmu! Toliko se je že storilo proti pijančevanju, da smo vsi imeli tovrstne akcije kar za nadležne.

Upali smo, da bo sedanje pomanjkanje vina pijančevanju pri nas naredilo konec. Toda ponovno smo dobili tega svojega dednega sovražnika medse. Zaradi žganjekuho iz tako raznovrstnih pridelkov je videti, da pri nas žganja še zlepa ne bo zmanjkalo. Zato je treba takoj prepovedati kuhanje žganja.

Ne povečujmo gorja še sami! Dovolj je že žrtve, trpljenja in solza in pogorišč! Zamislimo se v ta dejstva in odločno pričnimo boj proti pijančevanju.

Možje, gospodarji! Oddajte odvečni sadni pridelek Prevodu. Bolje je, da daste svoj pridelek za pošten denar v poštevne namene, ko da si nakuhate nekaj litrov žganja, od katerega v resnici nimate skoro nobene koristi. Ako žganje že imate, ne trgajte z njim! Shranite ga kot zdravilo za najhujšo silo.

Ne iščite zabave v pijanosti! Dogaja se, da nekateri pijejo žganje na veselje, na žalost, za boljši spomin, za pozabo in ob vseh mogočih prilikah. Dogaja se, da spijejo najprej svoje, potem pa plačujejo za vsako ceno, da ga le dobijo. Spričo bajnih cen žganja vendar ni vredno, da bi delavec v nekaj urah zapil zaslužek vsega tedna.

Gospodarji! Namesto da bi metali denar za ničvredno pijačo, ga raje obrnite za koristne stvari. Sedaj je čas za napravo jarkov in drenaže na močvirnatih travnikih. Napeljujmo elektriko in vodovod! Skrbimo za obnovo pogorelih poslopij!

Gospodinj! Ve poskrbite za pravilno porabo sadja. Pokazite tudi tu svojo iznajdljivost in podjetnost. Delavec pri hiši ne razvajajte z žganjem. S tem same vzgajate pijance. Lahko verjamem, da je imel neki delavec prav, ko je dojal na vprašanje, zakaj pije: »Saj moram, ko mi pa povsod, kjer delam, pijačo ponujajo. Saj je niti ne smem odkloniti. Je takoj zamera.« Vem, da si ve gospodinj velike prizadevatve, da so delavci pri vaši hiši zadovoljni. Toda te vrste postrežba ni priporočljiva.

Ve skoraj povsod odločate, kako naj se gospodarji z živem. Bog ne daj, da bi v sedanjih časih dovolile kuhati žganje iz krompirja ali žita. »Ni prav, je mati kruha otrokom in ga metati psom.« stoji v sv. pismu. Na ta način nikdar ne bo pri nas božjega blagoslova.

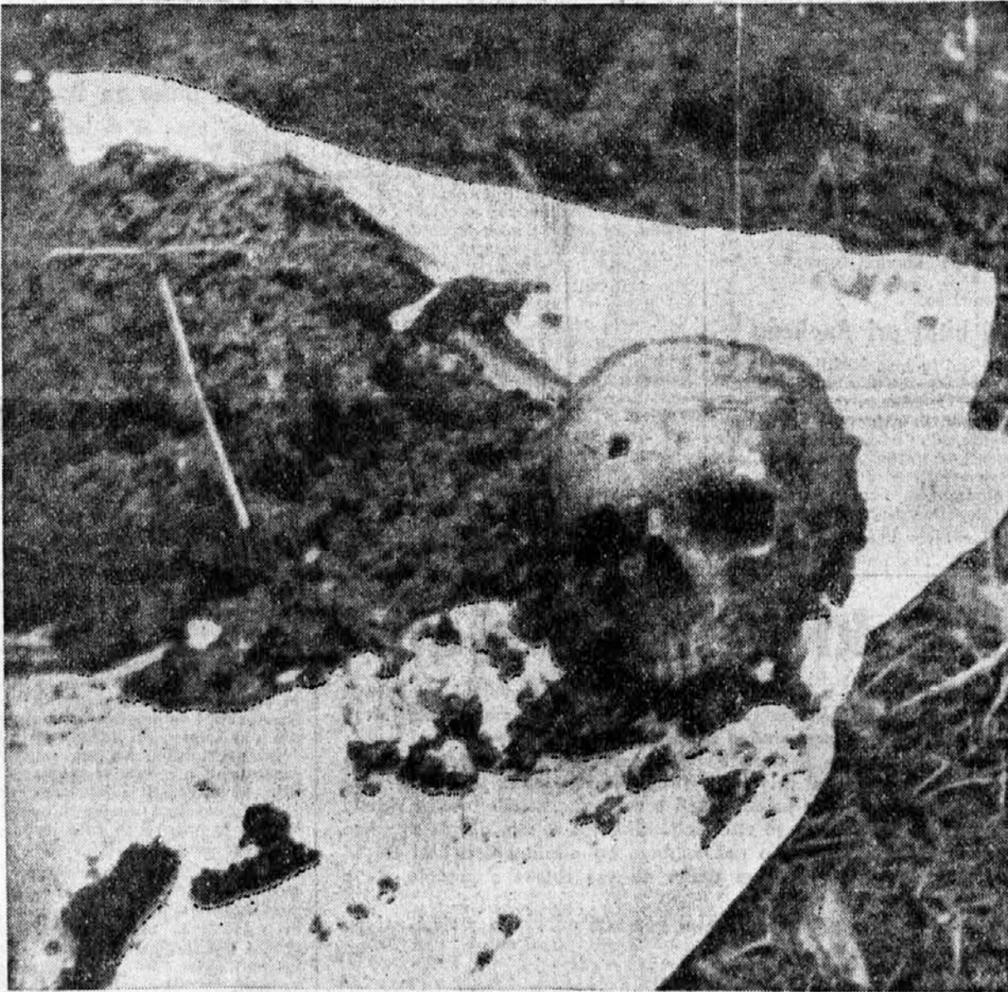
Kmečki sinovi! Vi imate sedaj več denarja ko včasih. Ako ne veste kam z njim, ga zato še ne mečite proč za ničvredno žganje. Vojske bo konec. Takrat si bo treba ustvariti lastno ognjišče. Ste dajte v ta namen. Porabite svoj denar tako, da bo ohranil trajno vrednost. Oče ali mati bi morda rada izboljšala svoje posestvo, pa ne moreta, ker nimata denarja. Priskočite na pomoč! Prišel bo čas, ko bo to vam samim koristilo. Hkratu se ognete raznovrstnim neumnostim, ki bi jih morda v pijanosti zagrešili.

Zato ves denar na pravo mesto! Prišla bo zopet stiska za denar. Takrat bo kešanje prepozno.

S pravilnim gospodarjenjem bomo tudi najbolje koristili skupni borbi proti komunizmu. Vsaka nedisciplin in nered v naših vrstah nam samo koristi. Dokajmo, da smo brez komunističnega reda

Es gibt auf der slowenischen Erde Tausende solcher unschuldig aussehender, mit Gras überwachsenen Stellen, von welchen kein Mensch ahnt... — Na tisoče je po slovenski zemlji takih, navidez nedolžnih, s travo prerastlih krajev, o katerih živa duša ne sluti...

...dass jedes von Ihnen ein Katyn, ein Jelendol ist, eine furchtbare Anklage gegen die OF und ihr mörderisches Treiben gegen das slowenische Volk. Ein Schuss durch den Kopf, war das »befreien« des Schicksal welches durch die OF dem jungen slowenischen Studenten Strupi Janez beschieden wurde — wie so vielen Tausenden anderer slowenischen Patrioten... — ...da je vsak izmed njih Katyn, Jelendol, strahotna obtožba zoper osvobodilno fronto in njeno morilsko početje nad slovenskim narodom. Strel skozi glavo — to je bila »osvobodilna« usoda, ki jo je OF namenila mlademu slovenskemu študentu Strupiju Janezu — kakor toliko tisočim drugih slovenskih rodoljubov.

ZAMOREC JE OPRAVIL, ZATO NAJ GRE!

Ozadja romunske izdaje in usoda njenih voditeljev

V dnevih romunske izdaje je dvoje ime stalo v ospredju: Bratianu in Maniu. Marsikdo, ki je notranjepolitično igrkanje v Romuniji dlje zasledoval, se je moral čuditi, da s sodelovanjem dotedanjega nadomestujočega ministrskega predsednika Mihaija Antonescuja ni prišlo do tako imenovanega triumvirata, vladavine treh. Omenjenima se je rajši pridružil Patrascanu, mož, ki so ga na zahodu doslej le malo poznali, a je bil zato zaupnejši znanec v Moskvi.

Te dni se je v svetovnem tisku spet prikazalo eno teh imen. Bil je to Maniu. Potem ko si je mnogo prizadeval,

gradilen, ustvarjajoč stan, ki največ koristi naši slovenski skupnosti. Vodimo boj proti nasprotniku obenem z borbo proti našim lastnim napakam. Ena glavnih napak pa je prav pijančevanje. Kmečka dekleta! Od vas je odvisno, kakšni bodo naši fantje. Dale ste že mnogo žrtve na oltar domovine. Vplivajte na naše fante, da ne bodo pijančevali. Ne preskrbujte jim pijače. Borba proti alkoholizmu nam mora biti sveta. Skličimo

da je utrdil kremeljsko gospodstvo v Romuniji, se zdaj po slovitnem geslu o zamorcu, ki je opravil svojo dolžnost ter naj zgine s pozorišča, začel umikati v politično ozadje. Pod sovjetskimi pritiskom je te dni privolil v razpust »Nacionalne garde« ter prostovoljskih skupin narodnih zarizanov. Maniu sodi med številne preslepljene sleparje in izdane izdajalce te vojne. Kot Sedmograjčan je poznal samo eno narodnost, in ta se je imenovala severna Sedmograška. Morda je mislil, da si bo prisvojil Sedmograško s tem, da bi se naslonil na Sovjetsko Rusijo; toda moskovski zli duhovi, ki jih je

vse svoje sile proti temu zlu. S tem bomo mnogo nesreč preprečili. Pričnimo ubirati novo pot »ne v požrešnosti in v pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, marveč v odgovorni in pokorščini, da bomo zaslužili boljše dni in da bomo dosegli mir, po katerem je tako dolgo hrepenimo. Le tako nam bo boljši blagoslov zagotovljen.

To bo tudi najučinkovitejša prošnja k Bogu za darove v prihodnjem letu.

klical na pomoč, so se kmalu izkazali močnejše.

Kdor pozna sovjetske nakane, ga razvoj v Romuniji ne more presenetiti. Vendar pa se nehoti spet sprašuje: kako je prišlo do izdaje, ki je poldrug milijon Romunov spravila v Sibirijo, ostale pa pahnila v bedo in nesrečo? Za romunsko izdajo je več vzrokov. V tehtni meri je odločalo tudi dejstvo, da maršal Antonescu ni imel za seboj strnjene politične organizacije, ki bi v notranjosti veljala za hrbenico varnosti, na katero bi se lahko oprl in zanašal. Maršal Antonescu je bil bolj vojak kakor diplomat. Le malo je slutil, kakšna politična igra se razvija za njegovim hrbtom. Ni vedel, da je romunska politika slonela na slepariji, ki jo je spretno vodil Angležem naklonjeni predsednik Mihai Antonescu. Za svojo dvolično vlogo bi torej zaslužil boljše Judežve srebrenike kakor potovanje v sovjetsko izgnanstvo.

Drugi vzrok najdemo v nejasnem vedenju pravega državnega poglavarja. Mladi kralj Mihail je vse do tedaj

Dalje na drugi strani.

IZ VSEBINE:

- Stran 1: Krenimo na pravo pot!
- Stran 2: Po slovenski domovini.
- Stran 4: Velike in težke izgube, dezertirji, pota kolona, sabotaža, (Dokumenti, ki govorijo o razkroju med komunisti.)
- Stran 6: Rop, umor, požig... (Dokazi o komunističnih razbojništvih po Gorenjskem.)
- Stran 8: Boljševiški umor otrok na Jesenicah, (Komunistično grozodejstvo nad slovenskimi otroki.)

Številke za London

Domobranska posadka v Tolminu, ki v letu dni, kar obstoja, ni nikoli štela več kakor 150 ljudi, je po uradnih poročilih IX. tolovajskega korpusa imela v letu 1944 naslednje izgube:

Pobitih domobrancev:	1895,
pobeglih	1725,
Ujetih	298,
pobitih častnikov:	20,
ujetih	5,
pobeglih	3,

Skupne izgube te, 150 mož močne domobranske posadke znašajo torej 28 častnikov ter 3.918 domobrancev.

Ni čuda, da je londonski radio tako navdušen nad junastvi »narodno osvobodilne vojske«, ki uniči toliko izdajalcev... nalašč zanj.

Boj »zlati sredini«

Naš neizprosni boj velja danes v glavnem komunistom, v drugi vrsti pa tudi vsem, ki hočejo v največji narodovi preizkušnji stati ob strani, ki nočejo na svoje rame prevzeti najmanjše odgovornosti, ki sodijo, da jim vojaška suknja ne pristoji in ki si »ne upajo« z narodovo krvjo »mazatic rok. Seveda bodo ti ljudje ob pravem trenutku prvi planili in skušali največ sadov zmage pograbit zase kot prvoboritelji in največji narodnjaki.

Ne samo naš, tudi boj komunistov je naperjen proti tem ljudem, ki jih komunisti imenujejo »zlate sredince«. V svojih glasilih stalno nastopajo proti njim. Tako je tudi dr. Aleš Baebler v »Ljudski pravici« napisal tele besede:

»Slovenska reakcija bo rabila nove, navidez neomadeževane ljudi, rabila bo ljudi, ki se jim ne bo dalo očitati, ali ki se jim vsaj ne bo dalo javno dokazati, da so sodelovali s sokrvniki lastnega naroda.

Med najvažnejša dejstva je prištevati, da se kompromisarji in polovitarji nikomur v Sloveniji ne morejo predstavljati za narodne borce, za predstavnike in voditelje slovenskega naroda. Narod, ki se je ves pognal v neizprosen boj, občuti samo prezir do tistih, ki so stali ob strani.«

Vaj domobranci smo si edini v temle: »Boj tistim, ki danes, ko je narod v sili, stoji ob strani in hladnokrvno gledajo, da se drugi bore zanje! Boj njim, ki se zaradi lastne koristi nočejo opredeliti, ko vidijo, da sta danes pri nas možni samo dve fronti: fronta poštenega slovenskega naroda in fronta komunističnih zločinčev!« (»Za blagor očetinjavec«)

Najprej sami s seboj...

Čudimo se, kako je mogoče, da je med slovenskim narodom možno toliko hudobije. Saj smo bili Slovenci vedno dober in veren narod. Saj smo imeli tako lepo cvetoča verska in kulturna društva, saj smo prirejali tako veličastne kongrese, da so po vsem svetu vzbujali pozornost.

Od kod danes toliko hudobije? Evangelij nam da jasen odgovor: »Ko so ljudje spali, je prišel sovražnik in prišel ljuljke.«

Ali nas ni prav zavest, da smo veren, katoliški narod, uspavala, da nismo videli, kako sta se hudobija in zmota narčno širili med našim narodom? Mi smo se zgubljali v malenkostnih preprih in vsakdanjih političnih debatah, komunisti pa so ta čas vztrajno delali in gradili.

Videli smo, kako se je dan za dnem širila med našim narodom vsakovrstna komunistična literatura in časopisje, a mi nismo ničesar storili, da bi se to preprečilo. Nasprotno, brali smo to literaturo, ki je narčno rušila temelje enotnosti, in pustili smo se od nje toliko vplivati, da smo se mi zabavljali na levo in desno ter s tem sami delno zakrivil, da se je narod znašel v revoluciji.

Marksist za svoje razdiralno delo ni izbral sredstev. Posluževal se je bede naroda, gledaliških predstav, kina, narodnih manifestacij in podobnega, kjer je zmeraj našel priliko, da je pridelal nekaj, kar je navidezno ugajalo množicam in gnalo vodo na njegov mlin.

Mi smo ob vsem tem molčali, ker nam marsikdaj ni šlo za dobro naroda, ampak več za lastno korist.

Ce hočemo torej, da bo potem, ko se bo končala ta vojna, naš narod res drugačen in v bodočnosti nesprejemljiv za kakršne koli razdiralne ideje, moramo najprej sami sebi izprašati vest in pomesti pred svojim pragom in šele nato nesobično stopiti v službo naroda.

(»Za blagor očetinjavec«)

PO SLOVENSKI DOMOVINI

Z mrtve straže na Golem k večnemu počitku v domačo zemljo

Kakor onemoglo razklenjena dlan se nam zdi danes naša zemlja, vsa razpokana in posuta s krvavimi žulji — vsemi znanimi in neznanimi grobovi, v katerih trohne drobci nedolžno prelite krvi in zore kakor semena blagoslovljene bodočnosti našega naroda. Naši najboljši sinovi, prvi borci iz protikomunističnega gibanja, stoje na mrtvi straži in kličejo na neizprosno boj za ohranitev našega narodnega življenja in njegovih svetinj.

Šele leto dni po sramotni badoglijski velezdaji je bilo možno, da so prijatelji dveh mladih junakov-akademikov Pipana Toneta in Strupija Janeza zvedeli za njun grob, da so prišli v varstvu domobranske posadke z Iga na Golo, izkopali mrtva borca ter ju prepeljali k večnemu počitku v blagoslovljeno zemljo.

Kapelica na Golem, kjer sta Pipan in Strupi molila. Zadaj kozolec, pri katerem so ju ustrelili.

Pipan Tone se je rodil 26. januarja 1922. v Škofji Loki. Kot jurist na ljubljanskem vseučilišču je stopil v razgibano akademsko življenje in se precej v začetku pridružil Ehrlichovim protikomunističnim borcem. Po 8. septembru se je s svojo edinico umaknil iz Žužemberka. Na poti med Turjakom in Ljubljano so ga zajeli komunisti, ga odpeljali na Golo in obsodili na smrt.

Strupi Janez se je rodil leta 1921 v Črčičah pri Kranju. Iz lepe vasice ob Savi je mati s svojimi žulji poslala Janeza v šole, kajti bil ji je ves up, sreča in veselje. V težavnih razmerah je živel v Ljubljani. Ko se je začela sedanja Golgota slovenskega naroda, tudi on ni stal ob strani. V najtežji uri je priskočil narodu na pomoč. Tolovaji so ga s prijateljem Pipanom ujeli in odvedli na Golo. Oba so zvezali in zaprli v klet, kjer so ju ljubljanski pocestniki zasramovali. Skupno sta bila zaslišana. Iz Janezovih ust ni prišla beseda odgovora, z nasmehom na ustih je sprejel obsodbo.

Previdnost je hotela, da je ostal živ človek, ki je bil priča njune obsodbe in smrti. Takratni prisilni mobiliziranec, sedaj domobranec, jima je kopal grob in ju tudi pokopal. Tako pripoveduje:

»Bilo je sredi septembra na Golem, ko je še sonce prijetno grela. Človek bi se bil veselil lepe jeseni, če...

Neko jutro so me pobrali tolovaji. Ne da bi mi bili povedali, kam gremo, smo tavalj po cestah in stezah. Šele na Golem smo se ustavili. Proti večeru so privedli skupino mladih fantov, med njimi dva izmučena akademika.

»Glejte izdajalca!« je zakričal tolovaj, se obrnil proti njima in ju vprašal: »Kajne, da sta izdajalca, belogardi-sta?»

Fanta eta molčala. V njunih očeh ni bilo prošnje za usmiljenje, ne potrnosti, čeprav sta slutila, da so jima štete minute.

»Vesta, kaj sta si s tem zaslužila?« ju je vprašal oni.

»S čim? Če naju hočete soditi, povejte in pokažite mi dejanje, s katerim eva se pregrešila zoper narod!« se je oglašil Tone.

Mi okrog smo ostrmeli, da sta si upala tako govoriti, ona, neobojna v primeri z oboroženimi razbojniki. Tolovaji so skoraj pobesneli. Vse vprek so ju psovali in pljuvali, toda fanta sta ostala mirna kakor prej in sta vse to ravnaneje potrpežljivo prenašala.

»Trije z mano!« je ukazal tolovaj. »Zasliševanje je končano!«

Peljal nas je — bil sem med temi tremi — proti kozolcu, ki je bil kakih deset korakov stran. Malo višje na hribu je stala preprosta kapelica.

»Tu izkopljite jamo! Drugo pa ob oni njeni tami!« je zadonel povelje.

Nemo smo se spogledali, stali brez orodja, pogledovali nazaj proti gruči, kjer sta stala fanta, za katera smo kopalj grob v zeleno rušo. Bila sta zavnana, z očmi uprtimi proti nebu, lasje so jim padali na čelo.

Videl sem ju, kako sta stopala proti kapelici, kjer je kraljevala ona sveta priča, ki je nihče ne bo mogel nikoli prisiliti, da bi pričala drugače, kakor je videla. Zrla je tudi na nas, ki smo grebali zemljo, videla je naša srca, ki so prosila usmiljenja.

Fanta eta pokleknila h kapelici in molila. Nepremično sta zrla v Marijino podobo na oltarčku, kakor da jima smrt še ni usojena. Nenadoma smo zaslišali: »Še tri minute imate čas!«

Začela sta glasno moliti rožni venec, goreče in vneto, mi smo jim med delom šepetaje odgovarjali. — Mrak je lezel na zemljo, večerna zarja, ki je kazala pot za soncem, je bledela. Zemlja je trudna legala k počitku.

Z mrakom je legla v naša srca bojaznen. Pogledoval sem proti fantoma, ki sta še vedno molila, in se spraševal, kje vendar jemljeta toliko junaštva, da zadnje trenutke prenašata tako mirno. Če sem pomislil, da bi bile meni odločene tri minute življenja in potem pot na ono stran, bi se bil od onemoglosti in trpljenja vršel na zemljo in jo grizel in grabil. Ona pa sta bila mirna, molila sta in prosila...

Naša molitev za njiju je še vedno odmevala v mrak. Postavi na hribu sta se temnila. V bližini se je oglašala harmonika in petje podivjanih žensk. Tam vrisik in veselje, tu ponižnost, molitev in junaštvo.

Nenadoma so za kapelico počili strelji...

»Jezus!« se nam je izvilo iz prsi. Dih nam je zaetal in sklonili smo glave v strahotnem molku, zastala je molitev. Nekaj trenutkov grozne tišine, ki se nam je zajedala v srce, se je prelilo čez nas. Nekje za kapelico pa se je utrnilo življenje mladima fantoma, zastali sta srca in telesi sta se zgrudili okrvavljeni na zemljo.

Padla sta fanta, ki nieta imela na svetu nobene druge želje kakor živeti in delati dobro za svoje in za svoj narod. Hreščeci glasovi harmonike. Pijane tolovajke so obstopile mrtvi trupli.

»To sta tista: Strupi Janez in Pipan Tone, akademika iz Ljubljane!« se je zarezala tolovajka in raztegnila harmoniko. Zanj je bilo pač vseeno, če sta ugasnili dve življenji več...

Še isto noč sem ju zagrebel v izkopani jami.

Ob kozolcu pod rušo sta spala in čakala na nas, da ju pridemo obiskat. Brez zvonjenja in brez luči je bil njun pokop, kakor tolikih tisočev drugih. Če eta bila že na tem svetu obsojena od krivičnih sodnikov, eta bila gotovo na onem svetu od pravičnega Sodnika oproščena vsake krivde.

Tako je pravil očitavec, ki je pokazal groba in zato smo ju hitro izkopali. Nju-

† Tone Pipan. Njegova prestreljena glava obtožuje bratomorilca.

ni zemski ostanki so bili prepeljani v Ljubljano na Zale dne 20. novembra, drugi dan pa sta odšla k večnemu počitku vsak v svoj rodni kraj: Pipan Tone v Škofjo Loko, Strupi Janez pa v Kranj. Dva junaka z mrtve straže sta legla v sladki pokoj blagoslovljene zemlje.

Draga prijatelj! — Svoje življenje, najdražje, kar eta imela, eta žrtvovala za lepšo bodočnost našega naroda. Brez slovesa od ljubljene Gorenjske, brez mehke materine roke in brez njene tople besede eta umirala zapuščena na Golem, sredi zločincev. Le izsušena in trudna zemlja je tiho in dobrotno vpijala vajino nedolžno prelito kri. Dala eta mladi življenji spominjajoč se preroških besed svojega vodnika:

»Fantje! Zmagali bomo, pa čeprav izgremo! Zavedajte se, da komunistem na slovenski zemlji ne bo nikdar vladal! Zato se ne bojite teh največjih žrtev, ki jih terja od nas narodova bodočnost!«

Najvišjo zapoved vere v Boga in ljubezni do naroda eta izpolnila. Za Vajino žrtev se Vama zahvalujemo in pri Vajinem svetlem vzgledu prisegamo, da s svetim bojem zoper zločinski komunizem na slovenskih tleh ne bomo odnehali do zadnjega!

Mirni, srečni pokoj v dragi domači zemlji Vama želijo Vajini prijatelji.

vsja slovenska zemlja nekoč doživela mir, svobodo, srečo in svetlo bodočnost.

Poleg teh trintridesetih iz Grahovega se danes spominjamo še stotin in stotin drugih notranjskih rojakov, ki so postali žrtev bratovske slepote in savjske krivice — ker so bili Slovenci.

Spominjamo se 313 žrtev, ki so jih iz sedmih notranjskih občin v treh letih pobili komunisti, in sicer:

- 49 iz občine Begunje,
- 73 iz občine Bloke,
- 48 iz občine Cerknica,
- 25 iz občine Loški potok,
- 3 iz občine Rakek,
- 104 iz občine Stari trg,
- 11 iz občine Sv. Vid.

Razen teh se moramo spominjati na eta žalostni dan še 399 Notranjcev, ki jih je po zaslugi komunistov pobil badoljevec, in sicer:

- 32 iz občine Begunje,
- 69 iz občine Bloke,
- 8 iz občine Cerknica,
- 16 iz občine Loški potok,
- 221 iz občine Stari trg,
- 53 iz občine Sv. Vid.

Ce temu številu dodamo še stotine tistih — nedolžnih in krivih — ki so pomrli v internaciji ter nove stotine onih, ki so bodisi prisiljeni, bodisi zapeljani, bodisi iz lastne volje padli v gozdu, potem se moramo danes spominjati blizu 2000 Notranjcev, katerih življenje je zahtevala domača revolucija in državljanska vojna.

Nobena vojska in šiba božja v naši dolgi, bridki zgodovini ni od Notranjske zahtevala toliko krvi, kakor je eta, katero so hoteli, začeli in vodili lastni bratje.

A eta krvavi davek še ni vse, kar smo Notranjci morali trpeti. Danes se moramo spominjati še požgane Cerknice, razdejanega Loža, uničenega Kož-

ljeka in Ravnika, razrušenega Babnega polja, stotin in stotin uničenih domov, beguncev, pregnancev, stradajočih in v rdečem jarnu trpečih; skratka, spominjati se moramo vsega tistega, kar vsebuje beseda: notranjsko gorje.

To gorje je strašno, je pošastno, je obupno. Toda navzlic njemu smo še vedno ostali — živi.

In zdaj, ko je večina izmed nas, kar nas je tu, izgubila vse, ki nas je imela in kar je ljubila, šele vemo, koliko je vredno že samo življenje. Dokler imamo življenje, imamo tudi bodočnost, ki si jo bomo morda še laže zidali prav zaradi tega, ker nas zdaj na preteklost skoraj nič več ne priklepa.

In še nekaj nam je ostalo poleg življenja: zemlja, naša revna, pa zvesta notranjska zemlja; edina, ki nas v stiski in krvavi preizkušnji ni izdala. Še vedno se imamo kam vrniti, še vedno imamo kje postaviti nov dom.

In na to zemljo, katero smo morda v srečni preteklosti preveč prezirali, premalo spoštovali in cenili, se na njej preveč preganjali in sovražili, na to zemljo se bomo zdaj, ko smo spoznali, kdo je kriv našega trpljenja in gorja, spet vrnili kot bratje. Kot bratje, v slogi in skupnem delu, brez tujih podpihovalec, bomo znali šele prav ljubiti to zemljo, ki je danes za nas še svetlejša, ker je s toliko krvjo prepojena in z ognjem naših domov blagoslovljena.

S pomočjo pravičnega Boga, pri katerem je zapisano vse naše trpljenje, se bomo spet vrnili domov; on, ki danes našim borecem daje pogum, da za to zemljo umirajo, bo nam dajal moči, da bomo zanj živeli, ker bomo tako živeli in delali zase za ves slovenski narod in za njegovo lepšo bodočnost.

»Postreljeni 3. decembra 1943 v Laščah...«

Grebec Franc, r. 22. maja 1917 na Rašici št. 29, občina Velike Lašče

Gradišar Jože, r. 23. I. 1910, vas Hlebče št. 3, občina Vel. Lašče

Gradišar Lojze, r. 7. VIII. 1926, vas Hlebče št. 3, občina Vel. Lašče

Gruden Jože, r. 14. V. 1921 v Polnikvah obč. Videm-Dobro polje

Vel. Lašče 3. XII. 1944. Bilo je 2. decembra 1943 v Velikih Laščah.

Zvečer so rdeči okrog desetih že začeli z napadanjem. Ker sem že popoldne slišala, da je v bližini precej tokovajev, sem šla prenočevat v Lašče.

Ko so zvečer zaregljale strojnice, sem bila vesela, da nisem ostala doma. Toda zjutraj je bilo drugače.

Ker se je zbralo veliko tolovajev in je v Laščah bilo samo okrog 150 fantov-domobrancev, so se morali ob 5. zjutraj umakniti. Žal ni bilo moči dati po vseh bunkerjih povelj za izpad. Zato je precej branilcev ostalo tam.

Ko proti jutru napad ni prenehal, so se še ti iz oddaljenih bunkerjev začeli pomikati proti sredini trga. Povsod pa so že naleteli na tolovaje. Kako so tolovaji prišli na trg, se ne ve. Bili so baje že okrog 11 v trgu in so streljali domobrancem v hrbet. Kdor je ostal v Laščah in je le nekaj časa imel orožje, je bil ustreljen.

Grozno je bilo iti na trg na prvi petek v decembru po Laščah. Za hišami,

na trgu, pred šolo, na cerkvenem pragu, povsod fantje s prestreljenimi glavami. Nekatero so prej vodili po trgu, jim obljubovali prostost, potem jih pa za hišami ali na kakem vrtu postrelili. — Zjutraj so pogorela vsa večja poslopja: šola, sokolski dom, Vatikan, sodinja in drugo. Streljanje in pokanje se je slišalo do poldne. Popoldne pa se je vsa komunistična drhal razšla, ker so mislili, da bodo prišli nemški vojaki.

Še prej pa so morali civilisti pokopati vse mrtve (40—50), pa ne na pokopališču, ampak zraven na njivo (>ker te svinje niso vredne, kakor je pozneje rekel Škrl s Turjaka). Tudi on je že dobil plačilo!

Ko je gorela šola, so bili v njej še domobranci in nekaj Nemcev. Dva pa sta bila še notri, ko je bilo že vse v ognju. Odkrivala eta opeko, a kjer se je kaj premaknilo, je tja takoj udarilo polno komunističnih krogel. Potem je eden zmetal bombe na trg, drugi je pa medtem skočil iz šole in se rešil. Ko sta ta dva vojaka iskala izhoda iz goreče šole, so se pri Pirkoviču zbirali pokvarjeni ljudje in uživali nad nosrečo drugih.

Veliko Laščanov pa se je izkazalo zelo dobre. Čeprav so vedeli, da jim preti smrt, so skrivali domobrance, kjer so mogli.

Danes pa so v Laščah spet domobranci, ki zidajo, ne podirajo in so nam poroki za boljšo bodočnost.

Grebec Franc se je boril v Dolosinovi vili na gmajni. Ko jim je proti jutru zmanjkalo streliva, se je odmaknil proti cerkvi, kjer je bil ranjen v ramo, potem pa so ga prenesli k Petriču p. d. Matjaku, kjer so bili že Jože Gruden, Gradišar Jože in njegov brat Lojze. Vsi štirje so tam ležali do sedmih. Tedaj pa je prišel tja neki Primorec in vse štiri postrelil.

Bili so pri domobranci mesec dni. Grebec je bil blagajnik Marijine družbe v Laščah in 10 let cerkvenik na Rašici. Pokopani so bili vsi štirje v skupen grob zraven pokopališča. Franceta je spoznal brat Stanko, ki je tudi moral zakopavati.

Veliko okoliških tolovajskih simpatizerjev je takrat spregledalo. Saj je skoraj iz vsake vasi padlo nekaj fantov, a v boju zelo malo. Vse so postrelili ranjene ali pa ko so jih našli kje skrite. Bili so večina iz velikolaške okolice, nekaj tudi iz Dobrege polja in Strug, ki so pribežali v Lašče.

Zdaj so že vse prenesli na pokopališče v blagoslovljeno zemljo.

Grebec Franc, Gradišar Jože, Gradišar Lojze, Gruden Jože. Prav je, da se vas spomnimo za obletnico smrti. Bili ste vsi štirje ranjeni v boju za boljšo bodočnost svojega naroda. Tretji decembar 1943 je bil usoden za vas. Skupaj ste se borili, skupaj ste umrli. Po zgledu svojega poveljnika ste dali življenje za Boga, narod in domovino.

Domobranci in Miklavž.

„Velike in težke izgube, dezertjerji, peta kolona, sabotaza“

Vse to dela vodstvu Osvobodilne fronte vedno hujske skrbi in povečuje razkroj — Dokumenti govore

Vodstvo OF je v zadnjem času objavilo v svojih glasilih obširne članke rdečih prvakov o nezdravih pojavih v lastnih vrstah. Komunistična partija je tako z navideznim javnim obravnavanjem hotela prikriti resnični položaj in gnobilo razkrajajočo se Osvobodilno fronto in njenih krdel.

A v rdečih vrstah je še vse huje, kakor kažejo izjave komunističnih prvakov v »svzgojnih« člankih, pa tudi huje, kakor je razvidno iz poročil o domobranjskih uspehih proti komunističnim tolpom.

To dokazujejo notranje spremembe v OF, odstranitev številnih prvakov in poveljnikov, imenovanja novih izrazito komunističnih funkcionarjev v političnem in vojaškem vodstvu OF in NOV, zaupne zapovedi in navodila posameznim štabom ter razni poostrejeni ukrepi. V tolpah NOV in POJ ni le mnogo »birokracije, bičiklištke, kritike, nediscipline, uporov, pomanjkanja iniciative pri partijcih in povezanosti NOV z ljudstvom, malodušja in obupa nad trenutnimi neuspehi, kakor rdeči prvaki sami priznavajo, ampak tudi še več strahu pred koncem.

»Velike in težke izgube na moštvo in materialu«

Prvi dokument, naredba štaba VII. korpusa NOV in POJ, je glede tega zelo jasna. Takole pravi: SMRT FASIZMU — SVOBODO NARODU! Štab XV. divizije NOV in POJ Na položaju, 30. 8. 1944 št. 6812

Naredba štaba VII. korpusa NOV in POJ z dne 26. 8. 1944. Pri operacijah, ki jih je vodila XVIII. divizija od 18. 8. 1944 do 22. 8. 1944, so utrpele enote XVIII. divizije, VIII. in IX. brigade velike in težke izgube na moštvo in materialu. Ti porazi in izgube izvirajo iz slabega, nevojaškega vodstva štabov vseh brigad. Štab VII. korpusa je preiskal ta slučaj in vzroke tega poraza ter kaznuje:

1. komandanta VIII. brigade, majorja tov. Gerdoviča Leopolda — Jurja z degradacije in predajo vojaškemu sodišču. Posle mora takoj predati svojemu nasledniku. Zaradi kaznivih dejanj se ta

koj preda vojaškemu sodišču VII. korpusa v nadaljnje ukrepe;

2. komandanta VIII. brigade tov. Kolenca Venceslava — Vencija, z degradacije, ker s svojo brigado ni sodeloval pri napadu na Skofljico dne 13. 8. 1944, marveč se je pridružil brigadni komori in zaostal nekje pri Gradišču. Posledica tega je bila, da VIII. brigada v najbolj kritičnem trenutku ni prišla na pomoč IX. brigadi, čeprav je to možnost imela;

3. namestnika komandanta VIII. brigade tov. kapetana Ožbaltja z ukorom kot sokrivega člana brigadnega štaba;

4. pomočnika Komisarja VIII. brigade tov. Farčnika Aleksandra kakor pod t. 3;

5. komandanta IX. brigade kapetana Beleta Alojzija — Tička z degradacije in predajo vojaškemu sodišču. Tovariš Tičko se mora razorožiti in do razprave pridržati v divizijskem štabu;

6. pomočnika komisarja IX. brigade z degradacije in predajo vojaškemu sodišču zaradi nevojaškega ponašanja v teku akcije;

7. komisarja IX. brigade tov. Jenka — Vida z degradacije zaradi nevojaškega vodstva brigade, kar je imelo za posledico večji poraz;

8. namestnika brigadnega komandanta, tov. Vukeliča Milana z ukorom kot sokrivca na neuspeh IX. brigade.

Štab VII. korpusa predlaga za imenovanje tudi partijsko kazni.

S temi ostrimi kaznimi smo kaznovali imenovane zaradi njihovega slabega po-veševanja in vodstva naših enot. Naši štabi naj se v bodoče zavedajo odgovornosti za vsako lahkomiselno žrtvo.

Politikomisar: podp. Janez Vipotnik. Komandant in podpolkovnik: podp. Franc Kočever.

Ta dokument nam zgovorno pojasnjuje, zakaj je komunistično vodstvo postavilo za političnega komisarja glavnega štaba v NOV samega sekretarja IOOP »tovarišac Kidriča. Naredba se sliši vse drugače ko pojasnilo v »Slovenskem poročevalcu« z dne 17. oktobra, ko pravi h Kidričevemu imenovanju, da je ta pomembna odločitev bila storjena samo zaradi tega, ker je potrebno, da je z ozirom na današnji in predstoječi položaj v Slove-

niji (!) politični komisar glavnega štaba ena najavtoritativnejših osebnosti...

Štab korpusa je predlagal za degradiranje še partijsko kazni. Kakšna bo ta kazni, vodstvo Partije brzkone ne bo poročalo.

Tak je položaj rdečih tolp pri nas. Isti štab, ki bo moral po begu iz Bele Krajine spet iskati vzroke za nove poraze, je sedaj sam v zagoni, kako se bo zaradi svojega stalnega beganja opravičil pred »najavtoritativnejšimi« v glavnem štabu. Sicer se bodo po kmalu vsi »bežištabi« kmalu znašli na isti liniji — bežilnicah.

Nič bolje ko na področju VII. korpusa ni v tako imenovani »IV. zoni« — na Štajerskem. O tamkajšnjem položaju rdeči pisani molče.

Govore pa tem prepričljiveje Štajerski pribežniki, ki se vdajajo po Dolenskem in dan za dnem pejojo isto pesem: »Obupno je bilo pri hostarjih! Obupno!«

Štajerski dnevnik

Da je razkroj zajel OF tudi na Štajerskem, nam priča dnevnik člana bataljonskega biroja tov. Šturma, ki je bil zaplenjen na zadnjih pohodih.

Šturm piše takole:

»28. 8. 1944. — Referat o politični situaciji in o kadrih. Kontrola nad intendanti.

Tovariš Bolko: Postopek višjih funkcionarjev z nižjimi bataljonskimi. V bodoče je treba odnose vojaških funkcionarjev z oblastmi civilnega prebivalstva in ovisne oblasti kontrolirati. Največ greše intendanti, patrolje in obveščevalci. Obratiti se je treba na okrožne komitee in skupno sodelovati pri raznih arcaacijah. Intendanti morajo nastopati kot oblast, ne pa kot roparji. Za obveščevalce zbirati sposobne, njihovo delo nujno kontrolirati. To je dolžnost partijcev. Vsak partijec mora budno paziti in obveščati o vseh vprašanjih, zlasti o odkrivanju pete kolone in Crtomirove črne roke.

Sestanek štabne celice — 4. 9. 1944.

Dnevni red: pregled dela: — vojaški sektor: disciplina padla; politični sektor: funkcionarji nedelavni.

Politična situacija: Mnogo bo treba še storiti, da se bodo razmere v brigadi popravile. Več političnih ur, na katerih je treba obravnavati važnost discipline.

Tovariš Vidovič je precej godrnjač in se ga sprejme le za kandidata.

Skupnost v štabu bataljona. Posvariti je treba operativnega oficirja glede vedenja. Tovarišica Angelca je premalo v četi, vse preveč pa v štabu. Sklep: treba jo je temeljito prijeti tako po liniji kakor po SKOJ-u. Kontrola nad operativnim bo prevzel komisar.

Nove naloge: nadomestiti kader. Vojško je treba vsaj malo vojaško izvežbati.

»Dezertjerji politično porazno vplivajo...«

Sestanek štabne celice — 11. septembra 1944.

Sestanek s štabnimi komisarji. Glavno delo politikomisarja je, pošlati vojaštvo cilje našega boja. SKOJ je imel 2 sestanka. Sklepi niso bili izvršeni.

Politična situacija: debata o teheranski konferenci. — Štajerce skrbijo stariši in družine — podpore zanje ni. Partija naj ukrene vse, da se vedno številnejše dezertacije ne bodo več ponavljale. Obveščevalci poročajo s Štajerskega, da

Quo vadis

Roman v slikah

Dobite ga v uredništvu »Slovenskega doma«.

»Kotka, da je bilo to prvič! Ali rečem ti, ko mi enkrat pride v roke, bo umazan prišel domov. Pa lahko noč!»

Vzela sta ga tema in veter. V Jurku je ostala živo prebujena vest, v materi nova žalost.

Vdova je stopila k postelji in dela roko na otrokov obraz. Njen glas je bil strd od razočaranja.

»Jurko, zakaj si to storil? Ne poznaš Usigjarja? Kolikrat sem ti rekla, da se ga bojiš! Misliš, da se sam kratkočasim po vasi. Ti pa tudi škodo delaš ljudem!«

Fantek je molčal in drhtel.

Noč zunaj je živela burno, razposajeno. Vsi človeški in živalski glasovi so utihnil, samo veter je igral neudržno na svoje močnejše orgle. Sikanje in piskanje, šumenje in sopenje, ječanje in ihtenje, jokanje in rohnenje, vriskanje in razuzdano smejanje se je prelivalo čez globeli in brezine, čez draže in njivce, kakor bi drvela čez pokrajino brezkončna čreda pobesnelih konj. Lamutova hiša med drevjem se je drnila, škarnice na podstrešju se pokale, okoli voglov zvižganje ni in ni utihnilo, kakor da se tam vica tisoč ubogih duš. Od stropa se je luščil omet v tenkih ploščicah na pod, na mizo, na posteljo.

Da, in Jurko je bil vsemu temu budna pričal.

Stisnil se je, in si potegnil odejo čez glavo, da ne bi slišal strahotne pomladne noči. S prsti si je zamašil ušesa in se trudil, da bi zaspal. Počelo mu je vroče, iz čela so mu pritekale znojne kapljice, a on je tišal ušesa, dokler mu kljub vse-

mu ni prišel do zavesti hrum nočnega vetra. Pomolil je glavo izpod odeje.

Veter zunaj je divjal, ko da hoče pokončati vse, kar se mu stavi na pot. Kakor da vnovič prihaja sveti Duh na sveti škarnice v strehi so presunljivo škripale.

»Jezus nebeški, usmili se nas!« je šepetaje vzdihovala mati na klopi pri peči.

»Mama, jaz bom tudi molil!«

»Le, vstani, Jurko!« je rekla in predela rožnovec v drugo roko.

Ko se je fantek stiskal k nji, drhteč po vsem životu, in odgovarjal na njeno molitev, je bil veter en sam prehitvač se val in oreh pred hišo neupogljiv borec z njim.

Sredi molitve je Jurko, očičen od straha, sklenil v srcu in pridružno vzkliznil:

»Mama, nikdar več ne bom hodil na ljudsko drevje!«

Mislil je, da se bo tisti trenutek veter čudežno pomiril... A piš je vršal dalje in na podstrešju so se teple neukrotljive sapa, kakor bi zasoplo plesali sami živi strahovi.

Mali se je tresel od tesnobe in hlada.

Tedaj si je mati hotela priti na jasno. Potajila je lastni strah in vprašala:

»Kaj ti je, da se zmerom tako bojiš vetra, Jurko? Še kadar je krotek in potreben, si ves drugačen.«

»Mama, strah me je, da bo hišo prevrnili ali pa streho odnesel. Kam bi šla potlej vi in jaz?«

»Saj je ne bo, saj ni tako slaba —«

»Ne čujete, kakaj pokajo škarnice? Saj se vi tudi bojite!«

domobranci. Z našljem se skušajo držati le še v kakem oddaljenem, težko dostopnem kotu.

Komunistična sodišča imajo polno dela, ki terja mnogo krvi, rodi pa vedno hujski odpor. Tako so komunisti pred nedavnim obsodili na smrt več Primorcev — »dezertjerjev«, med njimi 23 letnega Bonina Natalija in Furlanica Virgilija, oba iz Kopra, in ju ubili v dopisih, ki jih je poslalo »vojaško sodišče za Notranjsko področje« vsodnemu odseku pri štabu VII. korpusa, so zanimive ugotovitve. Na drugi strani akta št. SU 84/44 je naslednji odstavek:

»Največ obsodb je bilo izdanih zaradi kaznivih dejanj izmikanja pred mobilizacijo v NOV in POS. Skrivništvo je trenutno problem, ki ga lukajšnje sodišče najbolj proučuje in najbolj preganja. Sodišče skuša z objavami in izvršitvami smrtnih sodb in drugih obsodb ter z razglasitvijo istih doseči, da se vsi tisti, ki se izmikajo vojaški dolžnosti, prijavijo v vojsko prostovoljno!«

Tako je sodišče obsodilo na smrt Onušiča Jerneja in Modic Frančiška. Isti akt pravi o sodbi naslednje:

»Sodišče je hotelo s svojo strogo sodbo doseči, da bi prišla kazeno do izrazitejšega poudarka. Zato je sodišče razpisalo javno razpravo v centru Loške doline — v Starem trgu. Oba sta bila obsojena na kazni usmrtitve s streljanjem.«

Tako hočejo komunisti ljudstvo s krogami prisiliti v svoje vrste. Da se ljudstvo kljub temu ne ukloni, dokazuje zaključek tega akta, ki pravi:

»Ljudstvo je sprejelo razglasitev sodbe z deljenim mnenjem.«

Komunistično vodstvo je že l. 1942., v prvi kritični dobi za rdeče tolpe, skušalo zatreti ljudski odpor proti nasilju z zločini in s strahovanjem. S temi je tu pa tam trenutno preprečilo oboženo ljudski nastop, hkrati pa je vžgalo v narodu še hujske sovraštvo do Osvobodilne fronte.

Danes je to že drugače. Danes OF nima več opraviti samo z neoboroženim narodom, temveč tudi z močnim in sijajno organiziranim domobranstvom na eni strani, na drugi strani pa tudi z lastnimi ljudmi, lastno »vojsko«, v kateri vre in se podira na vseh koncih in krajih.

Komunistična zločinstva v zadnjih letih so rodila oboženo ljudski odpor, lanski 8. september naše domobranstvo, novi dnevi pa nam bodo prinesli zmago, ki jo kujejo s slovenskimi domobranci tudi vsi tisti, ki pomagajo razkrajati ostanke Osvobodilne fronte in njenih »odredov in korpusov«. Navedeni dogodki so zanesljiva znamenja zmage, strnjene in disciplinirane ter enotne domobranske vrste pa njeno trdno poročilo.

Ali že imate

DOKUMENT O NAŠTARŠNEM

razdobju slovenske zgodovine

o delu komunistične Osvobodilne fronte proti slovenskemu narodu

250 strani velike oblike, 380 slik, dokazil in listin v fot. posnetkih. Cena 40 lir.

Dobi se v vseh knjigarnah in v uredništvu »Slovenskega doma«.

VINKO BELIČIČ:

VETER

Vdovo Lamutico je nekaj gnalo po krivenčasti stezi med trtji in omejki. Pri križu na razpotju vaške ceste se je ustavila in prisluhnila Ornicem, ki so ležale pod njo v majski zelenini sadovnjakov.

»Jur-ko! Jur-ko!« je zaklicala v vas. Veter, ki se ji je zaletaval v hrbet in odšumeval skozi kristalni zrak, ji je trgal glas.

Zaman je čakala, da bi se kdo odzval. Zaklicala je vnovič, še bolj pretrgano in zateglo.

Na hribu onkraj dola je pasel mliedi Hudela — komaj je bil dostal šolo — in se ozrl v fantka, ki si je zapenjal hlačice, medtem ko se je junček ob njem zadovoljno obližoval.

»Mama te zove, čuj!«

Kakor bi kdo jokal, je bilo v vetru žuti Lamutico iznad Ornic.

Jurko se je vidoma trudil, da bi pre-slišal klice.

»Kaj res ne moreš en sam popoldan vzdržati doma pri mami?« ga je pol grajal pol se mu posmeheval Hudela.

»Ko sem pa čisto sam!« je vzdihnil Jurko.

»Naspeškan boš nocoj in še brez večerje pojdeš spat,« mu je prerokoval. Jurko pa je vedel, da ne bo niti nakeškan niti brez večerje. Le mama bo spet jokala nad njim in sklepala roke.

Ob tem spominu se je zavedel, kako silno jo ima rad. Zasmilila se mu je. V hudi srčni stiski je pogledal Hudelo.

»Drva moram še razklati!«

To je bilo njegovo slovo do drugega dneva. In spustil se je čez njive, steze in kolovozne, hitej mimo vrtoč in skednjev, preletel železniško progo in se spogal v brezine, posute s trtji, kosenicami in kostonjevimi gozdčiči. V lice mu je pihal veter, a on je lomil njegove široke in močnejše valove ko ostrorkrila ptica.

Med gabrovjem in samotnimi dragami, med krčevitimi upogibajočimi se jesi in črešnjami drobnicami se je bližal samotnemu domu — in bilo mu je zmerom teeneje v prsih. Zakaj se prerazločno je čul, kako vrši veter čez njegov dom, čez Lamutovko, kakor bi mu bila ona v posebno napoto.

Poiškal je sekuro, odhitel na tnelo in začel kalati panjičke, ki jih je tam ležalo poln kup. Zamehaval je čvrsto, trmasto, kakor iz obupa. Hotel je preglušiti veličastno, strahotno šumenje oreha, ki je rasel v pečinah pred hišo, že desetletja kljuboval strelam in toči, viharjem in snegu, a vsako jesen Lamutovim polnil vreče in vevericam skrite zimske zaloge.

Sredi vetra je začul, kako je okovan čevlji zakrklal na kamnu.

Na ovinku steze, ki je samotno Lamutovko vezala z Ornicami, je ležala škrla čez pot. Vsaka noga je morala stopiti nanjo.

Da, to je bil materin korak!

Lamutica se je vračala sključena od dela in skrbi, z rokami sklenjenimi na križu.

Otok doma — in pred njim že kupček belih kalenic!

»Kod si pa priteknel?« mu je rekla pol karajoče, pol začuden.

Rop, požig, umor . . .

To in samo to je pravo delo Osvobodilne fronte

V naslednjem prinašamo uradne zapisnike o delu varnostne obveščevalne službe (VOS) v kamniškem okraju. Prinašamo jih zaradi tega, ker v njih uradna mesta Osvobodilne fronte neizpodbitno dokazujejo, da je v že malce obrabljenejšem geslu »rop, požig, umor« res izražen ves in edini program Osvobodilne fronte. Če te zapisnike pazljivo preberemo in se ne damo motiti po tolovajskih tehničnih izjavah, bomo videli, da sestavljajo vse delo raznih ustanov OF tavnine, ropi, uničevanje zasebne in narodne imovine, pobijanje lastnih ljudi in kar je še takih »osvobodilnih« dejanj. Ne zasledimo pa v njih nobene omembe o kakšnih nastopih proti »okupatorju«, o kakih vojaških dejanjih, skratka sploh s čem, kar bi kazalo, da je OF kaj drugega kakor navadna roparska tolpa.

Ti zapisniki pomenijo najtemeljitejšo razkrinkanje OF in hkrati najporaznejšo njeno obsojbo, zakaj prav ob njih je razvidno, da je vse kričanje OF o delu za osvoboditev Slovencev laž in sleparija, kakršna v naši zgodovini ne pomimo. Priobčujemo te podatke zaradi tega, da bi odprli oči še tistim redkim, ki se OF oklepajo in za besedami »rekvizicija«, »akcija za živež in obleko«, »likvidacija izdajalcev«, »uničenje postojanke« še vedno domnevajo kaj veličastnega, kaj drugega, kakor pa v resnici je, namreč — rop slovenske imovine, požig slovenskih domačij, umor slovenskih rojakov in lov na lastne brate.

345/44

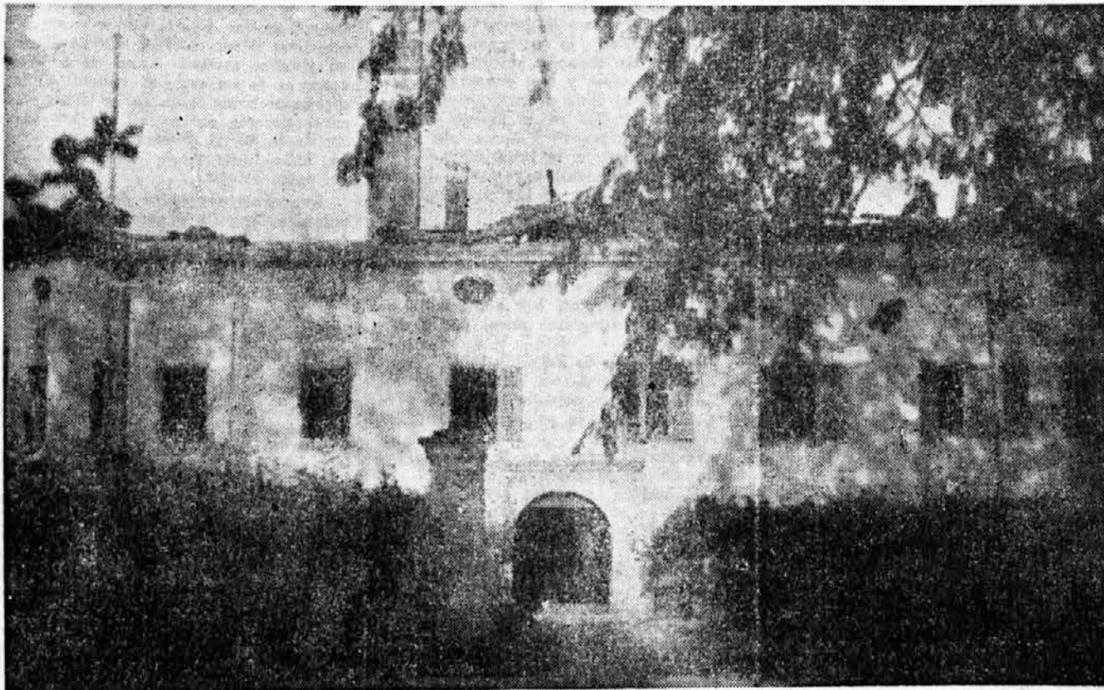
Položaj, 24. 4. 1944.

Poročilo o akcijah varnostnih grup v kamniškem okrožju Zasavski okraj I.

13. 4. 1944. Skupno s šlandrovo brigado mobilizirali 80 novincev.
15. 4. 1944. Mobilizirali 5 novincev in jih odpeljali na vozo. Zaplenili v trgovini 300 kg sladkorja, 915 kom. sukanca, 27 m blaga, 44 škatel Nestle, 21 kosov margarine, 30 kosov cikorijske, 21 kg makaronov, 30 moških srajc in 5 parov nogavic. Predali GK-ju.
17. 4. 1944. Ujeli 1 novince, ki se je skrival, ga mobilizirali in poslali po vozo v bataljon. Posvarili 2 ženski, prehranjevalna akcija na prašiča, rekvirirali dve Mauser puški.
18. 4. 1944. Justificirali veleizdajalca Graheka.
- #### Domžalski okraj II.
15. 4. 1944. Mobilizirali 5 mož iz Domžal, napravili zasedo na cesti Krtina proti Dobu.
16. 4. 1944. Držali zasedo na glavni cesti v Dobu, brezuspešno.
17. 4. 1944. Mobilizirali 2 in jih poslali v brigado.
19. 4. 1944. Zaplenili 7 goved, 3 težke prašiče v graščini Urbanc in jih oddali GK-ju.
- #### Lukovski okraj III.
14. 4. 1944. Spremljali 2 novomobiliziranca v bataljon.
15. 4. 1944. Mobilizirali po Prevojah in Lukovci, rekvirirali 1 prašiča.
17. 4. 1944. Delali po Prevojah preiskave zaradi enega pisma, ki se je našel na pošti. Zaplenili na glavni cesti Prevoje pošto, ki so jo peljali proti Domžalam. Zaplenili vso pošto in nekaj paketov, ki so jih pošiljali svojim družinam.
18. 4. 1944. Premik in politična ura.

Tuhinjski okraj IV.

4. 4. 1944. Nabiralna akcija za hrano, ker GK ne da nobene hrane.
8. 4. 1944. Aretirali 1 žensko, akcija na mesarsko orodje.
9. 4. 1944. Posvarili eno družino in miting s terenci.
10. 4. 1944. Prirejen je bil miting, vršila se je mobilizacija, bili v zasedi in brezuspešno čakali.

Rop: Grad Čemšenik, razdejan iz izropan 1944.

13. 4. 1944. Hajka, preganjani iz kraja v kraj.
14. 4. 1944. Vlovlili enega dezerterja in imeli vojaško uro.

Kamniški okraj V.

15. 4. 1944. Mobilizirali 3 tovariše, ki smo jih takoj poslali v bataljon.
16. 4. 1944. Hajka, ob 8. uri umik na vrh hriba, ob 11. uri borba, v kateri so padli trije tovariši Istik, Riško in Vojko. Tovariš Borut je bil ujet in pozneje zaradi rane umrl. Ostali so se umaknili brez neškod.
17. 4. 1944. Kritični čas o hajki, o umiku in disciplini.
18. 4. 1944. Umik preko planin na drugo stran.
19. 4. 1944. Počitek po hajki in patrolno delovanje.
20. 4. 1944. Isto.
21. 4. 1944. Oddali v bataljon nekaj tovarišev, ki niso bili sposobni za V. G. in poslali z njimi spremno patrolo.

Komendski okraj VI.

15. 4. 1944. Aretirali Pogačar Alojzija in njegovega šoferja z Bleda. Pri tem zaplenili 100 kg moke, 50 jajc, 4 kokoši, nekaj fižola in vse oddali GK-ju. Aretirance po zaslišanju OKVOS spustili. Aretirali tov. Brankota, člana OOOV in ga imeli pod stražo. Napravili akcijo na posodo in jo oddali GK-ju.
17. 4. 1944. Mobilizirali enega novince in imeli političen čas.
18. 4. 1944. Poslali v bataljon 5 tovarišev.
19. 4. 1944. Hajka in premik zaradi premoči.
20. 4. 1944. Mobilizirali dezerterja, pa ga ni bilo doma, ker so ga pridržali, ko je šel po uniformo. Imeli politični čas,

šli po enega izdajalca, ki ga nismo dobili ker se je skrila.

21. 4. 1944. Držali zasedo brez uspeha, ker je bila premoč.

Mengeški okraj VII.

15. 4. 1944. Bila je izvršena prehranjevalna akcija in rekvirirali 1 prašiča.
17. 4. 1944. Dostavili hrano iz občine v logor.

13. 4. 1944. Požgali v Volčjem potoku grad Souvan, ki je popolnoma pogorel. Rekvirirali per konj, 4 goveda, 1 veliko plahto, nekaj premičnin, oddali GK-ju.

Kamniški okraj V.

8. 4. 1944. Šli na kočljivo akcijo, ki pa ni uspela zaradi bližine vojske in psa.
9. 4. 1944. Propagandna akcija od Kamnika pa do Sv. Primoža od 6. ure zjutraj

3. 4. 1944. Požgali v Dobu novo stavbo.
4. 4. 1944. Dobili nalog od štaba brigade, da ne smejo narediti nobene akcije.
6. 4. 1944. Požgali v Trzinu postajo in istočasno zaplenili v gostilni Pavovec enemu tihotapcu kovčeg blaga. Obenem naredili v Dobu akcijo na trafiko in trgovino in zaplenili 700 cigaret, 200 kg sladkorja in drugo.

Lukovski okraj III.

1. 4. 1944. Mobilizirali v drugem okraju po nalogu OKKPS, člana tov. Janeza.
3. 4. 1944. Mobilizirali v Lukovici in peljali novince v bataljon.

Tuhinjski okraj IV.

27. 3. 1944. Aretirali belogardista Luknjati Ivana, p. d. Kneza, ki smo ga poslali v bataljon.
30. 3. 1944. Mobilizirali.
1. 4. 1944. Umik zaradi hajke.
3. 4. 1944. Razbili pisarno v Tuhinju, zaplenjeno je bilo 186 RM.
- Druga varnostna grupa:
23. 3. 1944. Imeli miting v Novi Štifti.
24. 3. 1944. Aretirali dva izdajalca na Štajerskem pri Novi Štifti, jih odpeljali in justificirali.
31. 3. 1944. Zaradi hajke umik.
3. 4. 1944. Razbili pisarno v Šmartnem. Zaplenili 55 RM. Tov. Zdravko je z dvema tov. zaplenil za 10 oblek blaga.

Kamniški okraj V.

1. 4. 1944. Zaplenili gasilsko uniformo, počili dve slabi hiši.
3. 4. 1944. Šli na akcijo, ki se je zaradi izrednih dogodkov prejšnjega dne pokvarila.
4. 4. 1944. Mobilizirali 6 tovarišev, od katerih so tri obdržali v grupi.

Komendski okraj VI.

1. 4. 1944. Zaplenili 1000 RM v tovarni Remec, kakor tudi 2 kolobarja kabelna, 4 komade električnih vrtalnih strojev, 1 akumulator, 3 umivalnike, 2 telef. aparata, razne vrste papirja ter 37 komadov različnih gonilnih jermenov. Vse s sodelovanjem bataljona.
2. 4. 1944. Politični čas in mobilizirali 1 novince.
3. 4. 1944. Bili v zasedi, ki je bila brezuspešna.
3. 4. 1944. Zaplenili 4669 RM v Komendi. Justificirali dezerterja.
6. 4. 1944. Zaplenili 16.100 kom. cigaret in 157 kom. tobaka, oddali GK-ju in grupam v okrožju.
6. 4. 1944. Rekvirirali 110 bal platna (ca 10.000 m) v tovarni Jarše v sporazumu z GK-jem. V tovarni je bilo za stražo 14 vojakov, iz grupe jih je sodelovalo 5, ki so se napravili v civil in oborožili s pištolami. Pogovarjali so se s temi stražarji in komandirjem. Niso vedeli, s kom imajo opravka.

Mengeški okraj VII.

1. 4. 1944. Vojaška in politična ura. Tov. Albin in Drago sta bila na sestanku

18. 4. 1944. Preureditev grupe v zvezi s prihodom tov. Kovača, nam. kom.
20. 4. 1944. Bila je izvršena preiskava pri begu v Trzinu.
- Smrt fašizmu — svoboda narodu!
- Za OKVOS Kamnik: Rudi I. r. Urh I. r.

OKROŽNA KOMISIJA VOS KAMNIK

311/44

Položaj, 9. 4. 1944.

Poročilo o akcijah varnostnih grup v kamniškem okrožju Zasavski okraj I.

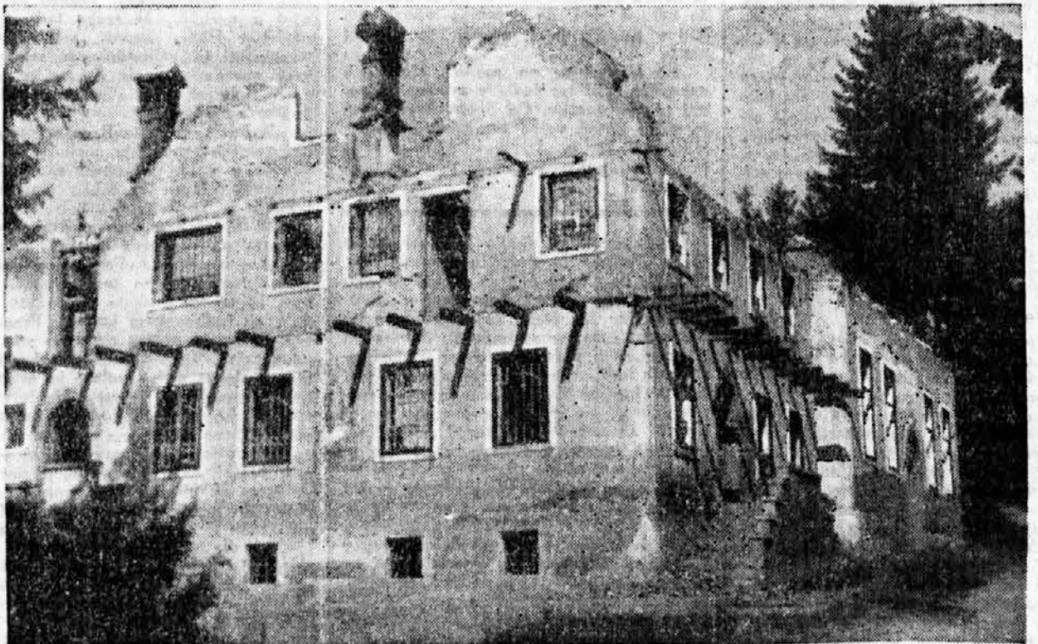
10. 4. 1944. Posvarili eno žensko, ki je trgala naše propagandne lepake iz deske.
11. 4. 1944. Vojaški in politični čas.
12. 4. 1944. Rekvirirali lovsko puško brez municije.

pa do 12. ure z zastavo. Popoldne miting v Praprotnem.

10. 4. 1944. Hajka. Mobilizirali enega tovariša, vojaška ura, premik.
11. 4. 1944. Izvršili akcijo na 2000 kg bakrene žice, 15 smirkovih plošč, 300 komadov vodnih žag, 1 vedro, 33 krožnih žag, 100 litrov težkega olja, 45 litrov lahkega olja, 10 kg vazeline, 200 kg žebjeljev itd. Mobilizirali v Stranjah in Vodiču 5 mož.
13. 4. 1944. Mobilizirali 4 tovariše in jih spremili v bataljon.
14. 4. 1944. Mobilizirali 2 tovariša in imeli čas.

Komendski okraj VI.

8. 4. 1944. Šli z bataljonom mobilizirati, pa ni uspelo.
9. 4. 1944. Bili v mengeškem okraju na mitingu.

Požig: Prosvetni dom na Homecu, požgan 1943.

Domžalski okraj II.

10. 4. 1944. Mobilizirali enega skrivničarja pred našo mobilizacijo in enega našega dezerterja.
12. 4. 1944. Bili skupno z bataljonom na akciji pri Bonaču, kjer je bilo zaplenjeno 10 voz papirja, 15 voz blaga. Naša grupa je pri tej akciji uničila glavne stroje, tako da je obrat ustavljen in ne bo več obratoval.
13. 4. 1944. Lovili bežečega bivšega jugoslovanskega kapetana Javornika iz Doba in ga na begu ustrelili.
13. 4. 1944. Napravili skupno akcijo z Zasavskim okr. na tovarno JUB, kjer so zaplenili en tiskarski stroj, 700 do 800 kg težak, vsa jermena in pisalni stroj. Zaplenili so tudi en voz in tri konje. Stroj je prevzela okrožna tiskarna.
14. 4. 1944. Hajka.

Lukovski okraj III.

11. 4. 1944. Rekvirirali v trgovini Cerner v Lukovici poleg orožniške postaje 3000 komadov ječe, 50 kg sladkorja, 6 zavitkov kave, 5 kosov mila in 6 zavitkov čaja. Rekvirirali enega prašiča. Nekaj tega je ostalo za grupo, ostalo so predali GK-ju.
12. 4. 1944. Grupa je sodelovala z bataljonom pri akciji Bonač na file in papir.

10. 4. 1944. Politični čas, rekvirirali 4 gasilske bluze.
11. 4. 1944. Deset tovarišev je šlo s tov. Rudijem, nač. VOS-a na Gorenjsko, ostali so mobilizirali v Tunjcah 23 tovarišev.
12. 4. 1944. Sprejeli v grupo 9 novincev, rekvirirali 1 puško, aretirali enega partizanskega dezerterja in ga poslali v bataljon. Napravili akcijo na 3000 kg papirja in ga oddali GK-ju.

Mengeški okraj VII.

7. 4. 1944. Šli s celo grupo na OKVOS. Iz tuhinjskega okraja nismo prejeli nikakih poročil, ker so bile velike hajke. Smrt fašizmu — svoboda narodu!
- Za OKVOS Kamnik: Rudi I. r., Urh I. r.

OKROŽNA KOMISIJA VOS KAMNIK

Št. 256/44.

Položaj, 11. 4. 1944.

Poročilo o akcijah varnostnih grup v kamniškem okraju Zasavski okraj I.

- Sodelovali obe grupi:
- #### Domžalski okraj II.
29. 3. 1944. Bili na mobilizaciji.
1. 4. 1944. Mobilizirali skupno z brigado.

OKPOS in celičnem sestanku. Mobilizirali v Šinkovem Turnu.

3. 4. 1944. Akcija na hrano v Trzinu.

4. 4. 1944. Mobilizirali v Vodičah, akcija na hrano.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Za OKVOS: Rudi I. r. — Budislav I. r.

OKROŽNA KOMISIJA VOS KAMNIK

197/44

Položaj, 3. 4. 1944.

- ### Poročilo o akcijah varnostnih grup v kamniškem okraju Zasavski okraj I.
23. 3. 1944. Šli aretirat izdajalca (Šimenc Antona, Podgora 18), brezuspešno, ker je pobegnil. Spotoma naredili trosilno akcijo.
24. 3. 1944. Bili v zasedi na cesti Dol-Podgora. Brez uspešno. (Isto.)
26. 3. 1944. Sodelovali v akciji v Kamnici pri Dolskem in pri tem zaplenili žito in živino.
27. 3. 1944. Mobilizirali v Dragomlju Pšati, Sv. Jakob 10 tovarišev.
30. 3. 1944. Popoldne bili v zasedi, zvočar pa zaplenil gasilsko uniformo.

Dalje na 7. strani!

Umor: Stare Frančiška iz Mlake pri Kranju, ki so jo komunisti odpeljali v noči od 10. na 11. oktober 1944. Domobranska patrola jo je 20. oktobra našla za Sv. Lovrencem. Pokojna, ki so jo komunisti umorili, je imela iztaknjene oči in po životu vse polno ran. Še v grobu je imela zvezane roke. Na vrvi se vidi še kol, s katerim so vrvi stiskali in ubogo ženo mučili. Zapušča dva otroka, mlajši je star 10 mesecev.

Boljševiški umor otrok na Jesenicah

Strašno komunistično grozodejstvo nad nedolžnimi otroki

Jesenice, ki jim je bilo do zdaj prizanešeno z boljševiški strahotami, kakor ostalim predelom Gorenjske ni bilo, so tni tudi same na krvav način okusile kapljico rdeče svobode, ki so jo zadnje čase tudi tu oznanjali skriti priganjači mednarodnega židovskega boljševizma pod krinko »gošarskega osvobodilnega boja«. Nesreča, ki je zadela delavske družine na Jesenicah po zločinskem načrtu OF, je obenem toliko strahotnejši opomin vsem tistim Gorenjcem, ki še vedno upajo, da imajo v narodnih izkoreninjenjih, ki so za Judežve groše izdali Boga, narod in domovino na ljubo Stalinu in Titu, opraviti z nedolžnimi jagnjeti in z največjimi zaščitniki delavskih slojev še posebej.

Tokrat so se za svoje zločinske in prevarantske namene poslužili mladine same in jo uporabili kot mehanično sredstvo za doseg svojih ciljev. Organizirani člani komunistične organizacije SKOJ so po nalogu svojih višjih namestili v meščanski šoli na Jesenicah peklenški stroj.

Umor otrok

V četrtek 29. novembra popoldne so bile Jesenice še sveže in vesele, kot vedno so. Smeh ni izginil z obrazov trdnih delavcev, ki se po livarnah in strojnih tovarnah trudijo, da lahko preživijo sebe in družino. Jeseniške matere so kot vse prejšnje dni z ljubeznijo in materinsko nežnostjo poslale svoje male hčerke k popoldanskemu pouku v šolo v trdnem prepričanju, da jih bodo zvečer spet videle in se z njimi povesele v mirnem zavetju domačega krova. Nič hudega slušali so deklice, trideset jih je bilo, sedle k pouku, odprle svoje knjige in zvezke in poslušale besede svoje učiteljice.

Malo po začetku pouka, bilo je nekaj po tretji uri popoldne, pa so se Jesenice stresle v strahoviti eksploziji. Delavci pri strojih po tovarnah so začudeni obstali, materam se je stisnilo srce v tesnobni grozi, ljudje po cestah so se preplašeni obračali v smeri bobnenja. V tistem trenutku je bilo vsem jasno: zgodilo se je nekaj strahotnega.

Ni se še dobro poleg odmev eksplozije, ko se je po Jesenicah že z bliskovito naglico razširila grozotna vest: v meščanski šoli je eksplodiral peklenški stroj — otroci so pokopani pod ruševinami!

Strahotno je ta vest pretresla staro in mlado. Očete in matere so hiteli na kraj satanskega zločina in nemški vojaki. Začeli so z odkopavanjem ruševin. Desni del poslopja je bil ena sama kadeča se gmoča opeke, kameinja in razbitih tramov. Delo, ki so ga morali reševalci opravljati, pa je zahtevalo skrajne previdnosti in srčnosti, ker je bila nevarnost, da tudi marsikoga od njih pokopljejo majajoče se ruševine.

Odkopali so prvo kamenje in odstranili strešno tramovje, ki se je bilo ob eksploziji z vso silo zrušilo na mlade žrtve. Nudil se jim je grozoten prizor: pod ruševinami so našli deklice v starosti 9—12 let, pobite in okrvavljene. Osem jih je bilo mrtvih takoj ob eksploziji, 22 so odkopali živih, od njih 12 težko ranjenih.

Mrtve so:

Verdi Alojzija, stara 10 let;
Bregant Franciška, stara 9 let;
Noč Marta, stara 9 let;
Genusi Margareta, stara 10 let;
Repe Viktorija, stara 9 let;
Zagar Helena, stara 10 let;
Kutnik Vera, stara 10 let.

Težko ranjene so:

Brun Franciška, 10 let;
Metličar Marija, 10 let;
Morič Sonja, 10 let;
Rovan Milena, 11 let;
Rešek Terezija, 11 let;
Kernstein Kristina, 11 let;
Bezernel Eliza, 11 let;
Mihelič Romana, 10 let;
Kocjančič Klara, 10 let;

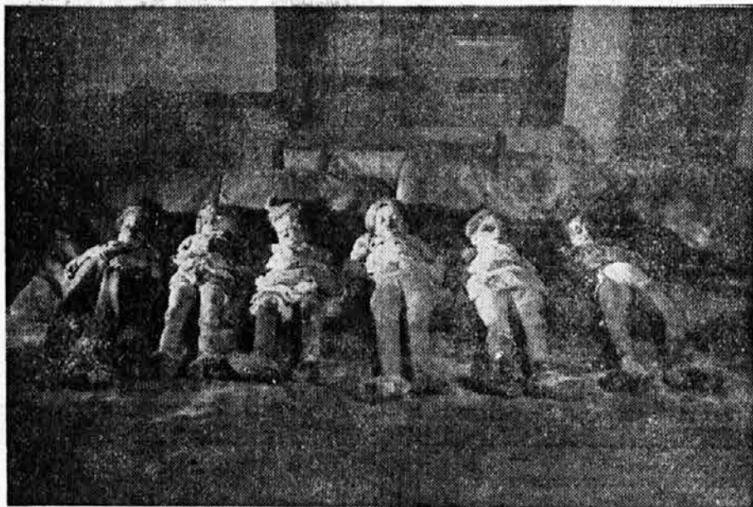

Prizor z ogromnega pogreba na Jesenicah, kjer je za nedolžnimi žrtvami zverinskega atentata žalovalo 8000 ljudi.

Geoheli Marija, 11 let;
Pogačnik Ljubica, 10 let;
Lukan Marija, 10 let.

Poleg tega je še 7 lahko ranjenih.

Mrtvaška tišina, ki so jo od časa do časa prekinjali edinole kriki nesrečnih mater in očetov, bratov in sestric, ki so morali gledati, kako so prednje polagali izmaličena telesa njihovih mrtvih ali ranjenih otrok in sestric, je zajela Jesenice. Vsakdo je nehoti prislunil odmevu lastne vesti, ki mu je brez »propagand« gorila razločno in jasno: tisti, ki trdijo, da se bore za svobodo, se niso zadovoljili s pokolji sto in sto poštenih in zvestih Slovencev in Slovenk, niso se zadovo-

Marija nedolžnih otrok — to so junaška dejanja Osvobodilne fronte, ki bo ob kakšno škodo je povzročila »okupatorju«.

ljili z rušenjem cerkva, s požigi kmečkih domov, spravili so se namreč tudi nad otroke, da tudi tu izpričajo, kako gre njihov bes do korenin proti vsemu, naj bo staro ali mlado, ki se noče ukloniti njih vabam in nasilju in vztraja na vzvišeni poti narodne značajnosti in poštenosti.

Morilci

Umor otrok na Jesenicah je KPS po svoji mladinski organizaciji SKOJ načrtno pripravila. Izbrali so si v svojem satanskem naklepu prav jeseniško meščansko šolo, ker so dobro vedeli, da tja ne zahajajo otroci bogatašev in visokih meščanov, marveč da se tam zbirajo otroci skromnih delavcev, otroci tistega sloja, ki mu komunisti v svojem »rdečem raj« obljublja prvo in najsijajnejše mesto. Ostudnega zločina niso izvršili stari banditski partiji, marveč mladi izpričniki, ki so jih Bog vadi kako dolgo že vzgajali v svoji komunistični šoli načrtno in pretkano, da so v njih zamorili poslednji čut poštenja, ljubezni do naroda in odgovornosti do svojih sorojakov. To strahotno dejanje nam bolj ko katero koli drugo odkriva satanizem komunizma, ki se loti tudi mladine in jo premisslano vzgaja za morilce otrok. SKOJevci so bili dobro poučeni, kako je treba postaviti peklenški stroj, kako naravnati vžigalnik, da bo učinek čim popolnejši in zločin čim večji. Kaj je lažjega, če hočejo porušiti šolo, ki je vsekakor pomembna »nasprotnikova utrdba«, kakor naročiti nekaterim izpričnim fantinom, naj namestijo peklenški stroj in prikazati tem mladim izgubljenim dušam, da je ubijanje njihovih sestric in uničenje šole, ki jim je dajala plemenite duševne hrane — najbolj junaško dejanje?

Ali se ne zgrozite ob tem dejanju vsi vi, ki se še vedno navdušujete za kulturno poslanstvo rdečih tolovajev, ali se vam še nečejo odpreti oči, ne zaradi besed tistih, ki narodu dobro hočejo, marveč zaradi mrtvaškega

molka osmih ali še več umorjenih deklic, zaradi iznakažene mladosti toliko in toliko vaših sinov in hčera, ki ste jih morda celo vi sami nagovarjali, naj se pridružijo pohodu revolucije? Kaj menite, da se bodo ti mladi, za vse dobro in plemenito docela otopeli ljudje ustavili ob truplih svojih sestric in ob ruševinah svoje šole? Ali se vam ne zdi, da ste tudi vi njihovi starši v nevarnosti, ali se vam ne zdi, da ste zajo svoje okrvavljene roke tudi k uničenju lastnega rodne krova?

Kot je bilo vse že vnaprej domnjeno in točno dogovorjeno, je ofarska propaganda na Jesenicah takoj po eksploziji, ko vsi Jeseničani še vedeli niso dobro, kaj se je pravzaprav zgo-

lavskih Jesenic, manifestacija zagrizene in nepopustljive borbe proti komunizmu, prisega živih nad trupli mrtvih za boj pod geslom Bog — narod — domovina! Spreveda se je udeležila vsa jeseniška mladina, s svečami, cvetjem in vencji v rokah, udeležilo se ga je jeseniško delavstvo, ki mu je šel zločin morda od vseh najbolj do srca, udeležila se ga je nepregledna množica tisočev in tisočev, ki so hoteli navkljub ofarskim pretinjam, da bo ustreljen vsak, kdor bo šel za pogrebom, pokazati in javno izpričati, kako slovenski človek obsoja komunizem in obtožuje morilce naših otrok! Dve godbi sta s svojimi pretresljivimi žalostinkami igrali zadnje pozdrave mrtvim.

Mračilo se je že, do ko prinesli mladi fantje-delavci krste v jeseniško cerkev. Zaihtela je množica ob molitvi za pokojne, vonj kadila pa je ljudem oznanjal, da so te, ki so padle za zmago vere v Boga, že pri Njem Vsemogočnem in da odtam blagoslovljajo zveste, ki spremljajo njih trupla na zadnji poti.

Počasi se je spreved ob turobnih zvokih žalostink pomikal proti pokopališču. Zategli piski lokomotiv so se to pot zdeli ljudem tožeči kriki gorenjske zemlje, ki joče za svojimi najdražjimi. Megla je težko pritiskala na ranjena in žalostna srca, toda vsakdo je vedel, da iz megle rdeče revolucije sije zarja zmage nad brezboštvom, zarja vstajenja iz pekla umorov in požigov.

Slovo od nedolžnih žrtve

Krste so položili pred kapelico padlih iz prve svetovne vojne. Krog njih se je zvrstila tisočglava množica. Mrtvaška tišina je objela gaj božji, ko je na stopnice kapelice stopil zastopnik slovenske mladine g. Nikolaj Jelčnik iz Ljubljane, da v njenem imenu spregovori mrtvim sestricam besedo v slovo. Zdržnila se je jeseniška mladina, dvignili so glave slovenski delavci, potišal je jok in umirilo se je ihtenje, ko so se po prostranem pokopališču razlegle, ne besede žalosti in strahu, marveč besede obtožbe in vere v zmago pravice:

Rojaki! Rojaki! Težka megla objema nočjo naša srca. Jesenice molče v nemi bolesti in s to tišino kriče do neba nad strahoto, kot jih je malo zadelo slovensko zemljo. Nismo prišli sem, da jočemo in se žalostimo, prišli smo marveč, da pred svetom javno izpričamo, da so naša srca rodni zemlji še zvesta in da z vso svojo vero v pošteno in pravično stvar zavračamo tiste, ki nam s tisočeriimi krinkami na obrazu pod geslom svobode, prinašajo uničenje in smrt.

Te besede, ki jih govorim vam Jeseničani in Jeseničanke v imenu slovenske mladine, naj vam bodo potrdilo naše vere v zmago, potrdilo naše narodne samo-

pred zločinskimi nasilneži, vprašujem vas, ali so bile te nedolžne naše sestre, ki jih nočjo pokopavamo in ki niso zagrešile drugega kot to, da so se v objemu ljubeče matere, pod skrbnim varstvom svojega očeta, pripravljale za vstop v življenje, kamor naj bi prišle kot zveste in poštene Slovenke, tudi izdajalke? Ali so mogle te male sirotice, ki jih danes ni več, tudi izdajati slovenski narod?

Kličem Boga za pričo in vse slovenske rojake: pokopavamo nedolžne — pokopavamo mučence!

Ta nema trupla v teh krstah nočjo dovolj zgovorno kličejo vsem, ki še nočejo spregledati! Spregledajte, zaradi naše mlade žrtve spregledajte! Pustite tiste, ki vam prinašajo pod krinko svobode, sužnost in smrt, vrnite se k svojemu narodu, vrnite se k Bogu, ki ga oni, naši morilci tajijo, ki mu rušijo cerkve, ga preklinjajo, psujejo in blajijo! Naj vam bo naša žrtve zadnji opomin!

Sredi neme groze nad strahotnim umorom nedolžnih, pa čujemo zdaj njih imena in odmev njihove žrtve:

Kličem te, Bregant Franciška — umorjena si bila za Boga — narod in domovino!

Kličem te Noč Marta — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Kličem te Verdi Alojzija — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Kličem te, Genusi Margareta — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Kličem te, Repe Viktorija — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Kličem te, Zagar Helena — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Kličem te, Kutnik Vera — umorjena si bila za Boga, narod in domovino!

Rotim vas, sestre naše, ve ki ste padle za zmago našega prepričanja, ki ste s svojo krvjo potrdile našo vero v lepšo bodočnost, prosite tam v nebesih blagoslova, ki naj ga vsemogočni Bog pošlje našemu težko preizkušnemu narodu v teh dneh, prosite spoznanja vsem zaslepjenim in zapeljanim, prosite sonca in sreče vseh slovenskih zemelj.

Prisegam, tu ob vaših mrtvih truplih: Slovenska mladina, ki je začela boj proti svojemu najhujšemu in edinemu sovražniku — komunističnemu brezboštvo pod krinko osvobodilnega boja in gošarstva, bo masčevala vašo žrtve. Trdni in ojekleneli bomo vztrajali v boju, ki smo ga začeli, prerodili in prevzgojili bomo našo zemljo, da ji bosta po dnevih rdeče groze in satanizma speč zasijala sreča in mir!

Besede mladega govornika so udarile v živo. Nič več ni bilo zagrenjenih in trpkih obrazov. In ko se je po govoru začelo čisto petje mladih glasov, ki so v slovo svojim sestram peli tisto lepo slovensko »Rasti, rasti, rožmarin...« je bila

Jeseniška meščanska šola po atentatu.

zavesti, poštenja in ljubezni do slovenskega naroda!

Kdo, vas vprašujem, je kriv strahotnih krivov teh mater, ki stoje tukaj pred nami, kdo žalosti slovenskih delavskih očetov, kdo smrti sedmerih nedolžnih deklic, ki so oni dan še s svojim otroškim smehom in radostjo razveseljevale svoje družine, nočjo pa leže v teh krstah brez življenja, oropane mladosti, pomladi in brenjenja?

Tu pred vami vsemi tožim v imenu slovenske mladine, ki je po smrti teh nedolžnih prizadeta bolj ko kdor koli, tožim tiste, ki so poštene in zveste slovenske ljudi blajili s pevko izdajalec, pa so se sami pred vsem svetom omaževali s krvjo nedolžnih slovenskih otrok. Tožim brate-morilce, ki so umor načrtno pripravili in ga s peklenko besnostjo do vsega kar je poštenega in slovenskega izvedli.

Vprašujem vas, vi zvesti, ki niste klonili pred rdečo lažjo in se niste odkrili

v sreih vseh navzočih globoka in živa vera, da našega naroda ne morejo streliti tudi najstrahotnejša nasilja ne, tudi ne umori nedolžnih slovenskih otrok, marveč da gre novemu življenju v naročje, življenju, ki se bo rodilo iz žrtve sedanjosti za sončne dni bodočnosti.

Jesenice so tako brez hrupa in kričanja strgale komunizmu krinko iz obraza in odprle oči se tistim maloštevilnim zaslepljenim, ki do včeraj morda še niso hoteli verjeti, kdo se skriva za na videz lepim, pa goljufnim obrazom OF.

Vsa slovenska zemlja pa gre danes še bolj odločno naprej po poti svoje narodne obnove in očiščanja in se pridružuje prisegi, ki jo je ob krstah naših najmlajših mučencikov govoril slovenski borec, obsoja sramotni zločin in prosil nesrečne žrtve, da ji pri Bogu, za katerega čas in slavo so bile umorjene, izprosi stanovitnosti, trdnosti in nepopustljivosti v skupnem boju in zmage nad rdečo komunistično zverjo.

Marta Ostenso: „Objestneži“ je nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«

Pisateljica nam slika neko prirojeno sovraštvo mladega dekleta do bogatega soseda Carewa, ki pa je v bistvu nezavada ljubezen, ob kateri nazadnje trpi, kakor more trpeti le žena, ki globoko ljubi. Roman je poln globoke psihologije in lepih opisov. Za Miklavža lepo darilo.

Priskočite na pomoč in se z darovi spomnite brezdomcev, beguncev in siromakov!